

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

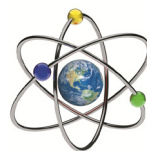
№7(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 470 sahifa,
13-iyul, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bolalik davridagi autizmning turli shakllarini differensial tashxislash	10
<i>Saydaliyeva Xojiya Abduljalil qizi</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda qo'llaniladigan korreksion ish tamoyillari	14
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna, Saydaliyeva Xojiya Abduljalil qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axborot iste'mol madaniyatini rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari	19
<i>Dadonova Aziza Tulkunovna</i>	
Ilk o'spirinlik yoshidagi o'quvchilarning o'z-o'ziga bo'lgan munosabatini psixologik tahlili	23
<i>Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida muammoli o'qitish texnologiyasi	30
<i>Tuksanova Zilola Izatulloyevna</i>	
Shahar va qishloq yuqori sinf o'quvchilarida irodaviy sifatlarining qiyosiy tahlili	35
<i>Mamaradjabova Bog'zoda Abdilxakimovna, Panjiyeva Nargiza Botirovna</i>	
Organik kimyo ta'limida ochiq tipli STEAM loyihalarini loyihalashning didaktik modeli va uni amaliyotga joriy etish metodikasi	41
<i>Bo'riyev Rashidbek O'ktamjonovich</i>	
Kasbiy kompetentlikni oshirishda raqamli ta'lim vositalari va interaktiv metodlardan foydalanish	47
<i>Fazildjanova Nilufar Xikmatdjanovna</i>	
Tadbirkorlik faoliyatini innovatsion va ta'lim ekotizimidagi roli	50
<i>Mirzayeva Nigora Ibrohimjon qizi</i>	
Kasbiy ta'lim muassasalarida strategik boshqaruvni joriy etishning nazariy-metodologik asoslari	54
<i>Qobilov Voxidjon Zoxidovich</i>	
Психологические факторы мотивации личности в обучении иностранному языку	58
<i>Мухамеджанова Римма Рашидовна</i>	
Jadid ma'rifatparvarlarining boshlang'ich ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarda kitobxonlik fazilatlarini va madaniyatini shakllantirishdagi pedagogik tajribalari	66
<i>Ahmadov Olimjon Shodmonovich, Fayzilova Mohinur Azamhon qizi</i>	
Talabalarda kelajakni strategik modellashtirish layoqatini rivojlantirish bo'yicha ilg'or xorijiy va mahalliy tajribalarning qiyosiy-pedagogik tahlili	70
<i>Sadriddinova Feruza Meliyevna</i>	
Bo'lajak pedagoglarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda fanlararo abstsessial va ordinal bog'liqlikka asoslangan metodik ta'minotni takomillashtirish	75
<i>Xudayberganov G'ayrat Quranboyevich</i>	
Maktablarda chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlikni isloh qilish: muammo va yechimlar	80
<i>Qudratov O'ktam G'ofurovich</i>	
Ustoz-shogird tizimida raqamli vositalardan foydalanishning metodik asoslari	85
<i>Tursunov Xusniddin Isomovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda maktab va oila hamkorligining pedagogik imkoniyatlari	88
<i>Safarova Halovat Barnoyevna</i>	
Globallashtirish sharoitida tolerantlik madaniyatining nazariy-metodologik asoslari	91
<i>Yusupova Maftuna Ilxomiddin qizi, Qurbonova Zebiniso Mamarajab qizi</i>	
Adobe After Effects muhitida inersiyaviy davomiylik va ustma-ust harakatni avtomatlashtirishning matematik modeli (Ziyoanim Overlap)	97
<i>Hakimov Bahtiyorjon Muzaffar o'g'li</i>	
Tizimli yondashuv asosida talabalarining raqamli kompetensiyasini takomillashtirishning uch komponentli konseptual modeli	101
<i>Kulidjanova Yulduzxon Inomjon qizi</i>	

The Theory of Fostering Students' Responsibility for Natural Resources and Waste in Karakalpak Folk Pedagogy.....	104
<i>Tursinbekova Qundizgul Joldasbekovna</i>	
Soft skills kompetensiyalarining ilmiy-pedagogik mohiyati va zaruriyati: soft skills tushunchasining evolyutsiyasi, asosiy komponentlari, turlari va tasnifi	109
<i>Igamberdiyeva Gulmira Botir qizi</i>	
O'zbek va ingliz tillarida "yolg'izlik" konseptining leksik-semantik xususiyatlari.....	115
<i>Sabina Saitmurodova Olim qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarni kasbiy tayyorlashda art-pedagogikaning imkoniyatlari.....	119
<i>Komolova Iroda Xamidullayevna</i>	
9-sinf iqtisodiy va ijtimoiy geografiya darslarida GIS texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va uslubiy muammolari	123
<i>Sapayeva Gulbahor Odilbek qizi</i>	
Zamonaviy biologiya ta'limida interaktiv metodlarni qo'llashning nazariy jihatlarini	126
<i>Abdullayeva Guzalxan Vladimirovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini xalqaro baholash dasturlari bilan ishlashga tayyorlashning zarurati	130
<i>Berdimurodova Mexrubon Masudjonovna</i>	
Nutq nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv jarayoniga ta'sir etuvchi omillar	136
<i>G'aniyeva Maloxat Odilovna</i>	
Ruhiiy salomatlikni mustahkamlashda psixologik treninglarning ahamiyati	140
<i>Maqsuda Norbosheva, Nafisa Abduyeva</i>	
Xitoy tilini xalqaro miqyosda o'qitishning zamonaviy tendensiyalari.....	144
<i>Shasaidova Lola Shamaksudovna</i>	
Социально-экологический кризис в Южном Приаралье.....	149
<i>Сейтова З. П.</i>	
Iqtisodiy fanlar bo'yicha to'garak faoliyatini tashkil etishning nazariy-metodik asoslari.....	153
<i>Xusanboyeva Tursunoy Muxammadqasimjanovna</i>	
Motivational Readiness for Continuous Professional Development.....	162
<i>Okilova Kamola Sadulloyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarda antisotsial xulq-atvorning oldini olishning pedagogik mexanizmlari ..	166
<i>Davronova Zarrina Baxtiyorovna</i>	
Yapon tilini o'qitishda らしい (rashii) evidentsiallik ko'rsatkichini o'rgatishning pedagogik xususiyatlari	173
<i>Musayeva Aziza Ibrohim qizi</i>	
Ta'lim tizimini rivojlantirishda pedagogik prognostikaning nazariy-metodologik asoslari va metodik imkoniyatlari.....	178
<i>Sharipova Shaxnoza Xasanovna</i>	
Qoraqalpoq nasrida inson psixologiyasi.....	183
<i>Dosbergenova Miyrigul Sadiratdinovna</i>	
Tibbiy ta'lim klasterida talaba markazlashgan muhitni shakllantirish: kredit-modul sharoitida intellektual adaptiv tyutorlik texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari	188
<i>Ibragimova Venera Azadovna</i>	
Turli yosh davrlarida perfektsionizm va maqullanish motivatsiyasi o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish.....	193
<i>Nazaraliyeva Marhabo Xayitboyevna</i>	
Frazeologik derivatsiyaning lingvomadaniy xususiyatlari	197
<i>Raxmonova Gavhar Nuritdinovna</i>	
Development of adolescent thinking and its psychodiagnostics and psychocorrection	202
<i>Samarova Shoxista Rabidjanovna</i>	
Jadid pedagogik konsepsiyasi va zamonaviy ta'lim tizimi integratsiyasi: tarixiy-pedagogik tahlil va amaliy yo'nalishlar	209
<i>Shamsullayeva Ruxsatoy Sunnatullayevna</i>	

Kredit-modul tizimi asosida kasbiy ta'lim tashkilotlari o'quvchilarini kasbiy kompetensiyalarini baholashning pedagogik mexanizmi	213
<i>Shoyqulov Baxtiyor Bakirovich</i>	
Modern Socio-Psychological Trends in the Study of Emotional Alienation	219
<i>Yangibaeva Dildorakhon Rakhmon kizi</i>	
O'quv-mashq guruhi futbolchilarining jismoniy tayyorgarligi.....	225
<i>Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li</i>	
Sport ta'limida axborot bilan boyitilgan o'quv muhitini yaratish va vizualizatsiya vositalarining didaktik imkoniyatlari	230
<i>Muxitdinova Nigora Mexriddinovna</i>	
Bo'lajak mutaxassislarda yangi avlod darsliklari bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	236
<i>Abdujalilov Farruxbek Po'latjon o'g'li</i>	
O'smirlarda deviant xulq-atvor shakllanishining psixologik xususiyatlari.....	239
<i>Robiya Toshpo'latova Akmal qizi, X. A. Asqarova</i>	
Aralash ta'limning pedagogik mohiyati va didaktik tamoyillari.....	244
<i>Azerbayeva Elmira Muratbayevna</i>	
Texnikaviy fanlarni o'qitish jarayonini tashkil qilish	248
<i>Niyazova Bibiniso Boltayevna</i>	
Estetik tarbiya va ruhiy go'zallik: san'at va adabiyotga muhabbat orqali shaxsdagi buzg'unchi xulq-atvorning oldini olish.....	253
<i>Nigora Yo'ldasheva Sodiqjon qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak qishloq xo'jaligi muhandislarini loyihalash-konstruktsiyalash faoliyatiga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	259
<i>Xolmo'minova Shahnoza Gulyam qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining raqamli kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	264
<i>Axrorov Xurshid Xamidovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining tanqidiy tafakkurini rivojlantirishning nazariy asoslari	271
<i>G'ofurova Mohidil Sayfutdin qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning geoinformatsion kompetentligini rivojlantirish muammosi tahlili	275
<i>Berdiyev Dilshod Faxriddin o'g'li</i>	
Академия Маъмуна: силиконовая долина средневековья.....	279
<i>Аъзамова Диёра Дильшодовна</i>	
Biblioterapiya vositasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida qadriyatlarga ijobiy munosabatni shakllantirish yo'llari va vositalari.....	286
<i>Komolova Shoxsanam Muzaffar qizi</i>	
Ixtisoslik fanlarini o'qitishda raqamli modellashtirish vositalarini didaktik moslashtirish: integrativ ta'lim platformasi misolida.....	291
<i>Usarov Jabbor Eshbekovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning o'qishga bo'lgan munosabatini klasterli yondashuv asosida rivojlantirish – pedagogik muammo sifatida.....	297
<i>Umarova Gulhayo Murodiljon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari.....	301
<i>Salayjonova Saodatjon Maxsudbek qizi, Nyutonova Xilola Lochinbekovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv va zamonaviy o'qitish strategiyalarining nazariy-amaliy asoslari	305
<i>G'ulomjonova Mohinur Ulug'bek qizi</i>	
Формирование профессиональных компетенций педагога будущего в условиях цифровой трансформации и внедрения технологий искусственного интеллекта.....	309
<i>Sodikova Diloromkhon Botirjon qizi</i>	
Geografiya darslarida milliy meros va qadriyatlarni o'rgatish metodikasini takomillashtirish hamda uning samaradorligini statistik baholash.....	313
<i>Xabibullayeva Muxabbatxon Nu'monjonovna</i>	

Jadidlar tomonidan darslik va o'quv qo'llanmalarining nashr etilishi	319
Aslonov Madamin Mansurovich	
Chust va Samarqandda ekoturizm rivojlanishida milliy hunarmandchilikning o'rni va ahamiyati	324
Allanov Shuxrat Qilichovich	
Maktab direktor o'rinbosarlarining aksiologik kompetensiyasini diagnostika qilish mezonlari	329
Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li	
Talabalarda maqsadga intiluvchanlik namoyon bo'lishining psixologik mexanizmlari va shakllanish jarayonlari	335
Babadjanova Saiyora Khushnutovna	
Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbarining kasbiy faoliyatida stress va vaqt bosimini boshqarish usullari	340
Xalilova Soxibaxon Sadikjanovna	
Namoyishli tajriba va laboratoriya ishlari asosida o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirishning metodik-didaktik ta'minoti	346
Isroilov Shermurod Shamsiddin o'g'li	
Xotin-qizlarda ijtimoiy-psixologik xulq-atvor strategiyalarining migratsiya turiga bog'liq differensial namoyon bo'lishi	353
Axmedova Dildora Olimjonovna	
Rus tilidagi mediamatnlr bilan ishlashda geymifikatsiya elementlarini qo'llash	359
Maxkamov Shoxjaxon Rustambek o'g'li	
Shaxsning o'zini anglash jarayonida refleksiyaning psixologik mohiyati	365
Achilova Durdona	
Bo'lajak oligofrenopedagoglar--ning praksiologik tayyorgarligining tarkibiy tuzilmasi	370
Niyozova Dilfuza Rustam qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interaktiv raqamli o'yinlar va vizualizatsiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi	375
Teshaxo'jayeva Mohlaroy Shuhratxo'ja qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni tayyorlashda innovasion surdo-texnologiyalar, neyro-trenajyorlar va faol praksiologik metodlarning interaktiv sinergiyasini joriy etish	380
X. I. Malikova	
Onkologik bemorlarga psixologik yordam ko'rsatishning zamonaviy texnologiyalari va ularning hayot sifatiga ta'siri	385
Niyazova Nilufar Farxadovna	
Zamonaviy ta'lim muassasalarida axborot-pedagogik ma'lumotlar bazasini yaratish va o'quv jarayonini monitoring qilishda undan samarali foydalanish metodikasi	391
Mirzayeva Dilnoza Ulug'bek qizi	
Моделирование текста как средство развития речи младших школьников: сопоставительный анализ отечественных и зарубежных исследователей	395
Каипова Гузель Ильдаровна	
Qisqa masofaga yuguruvchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda kompleks mashg'ulot vositalarining samaradorligi	400
Ruzmetov Furqat Ikramovich	
Англоязычные заимствования в современном русском языке: функции и механизмы адаптации	406
Мажидова А. О.	
Oliy ta'limda jismoniy tarbiya o'qituvchilarining raqamli savodxonligini oshirishning pedagogik asoslari tahlili	411
Abduraimov Shaxboz Panji o'g'li	
XXI asr kompetensiyalarini boshlang'ich sinf o'quvchilarida shakllantirishda texnologiya fani roli	417
Bozorova Lola	
MELQO modeli asosida 6-7 yoshli bolalarda ikkinchi tilni o'rganish jarayonida tasavvur rivojlanganligini baholash metodikasi	420
G'aniyeva Shahlo Abduqahhor qizi	

Hozirgi jamiyat sharoitida yosh kelin-kuyovlarning yangi oilaviy muhitga moslashuv jarayoni.....	426
Nazirqulova Nodira G'anijanovna	
Epistemik tafakkurning ilmiy tadqiqot kompetensiyalarini shakllantirishdagi o'rni	429
Raximova Aziza Davranbekovna	
Matematika ta'limida steam loyihalarini tashkil etishning nazariy-metodik modeli	432
Umarqulov Abdusattar Amanboyevich	
Педагогические и психологические основы формирования компетенций в сфере фриланса у учащихся общеобразовательных школ.....	441
Пурханова Толганай Жуманазаровна	
Talaba-qizlarda sun'iy intellekt savodxonligi va liderlik kompetensiyalarini integratsiyalashgan holda rivojlantirish texnologiyasi.....	445
Davlatjonova Mohidil Ulug'bek qizi	
Ko'zi ojiz talabalarni cholg'u chalishga o'rgatishda Brayl notasining o'rni va pedagogik samaradorligi	449
Raximov Yorqinjon Nuriddin o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirishni boshqarishning tashkiliy-pedagogik jarayonlari	456
Kimsanova Rahnamo Solijonovna	
Tarixiy tafakkur tushunchasi, mazmun-mohiyati hamda pedagogik asoslari	461
Ashurova Gulnozaxon Asqaraliyevna	
Autizmga ega bo'lgan bolalar rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari va ularni pedagogik-psixologik qo'llab-quvvatlash	465
Usmanova Nilufar Ilhom qizi, Utbasarova Umida Mexmanovna	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini problemali ta'lim (PBL) texnologiyasi asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (adabiyotlar sharhi).....	470
Keldiyorova Shoxida Xusniddin qizi	
Bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish modeli	475
Botirova Mohiraxon Olimjanovna	
I. Yusupovning "To'maris" poemasi o'qitish usullari	481
Allayar Dermenov	
Maktablarda uyali aloqa vositalaridan foydalanishni tartibga solish masalalari.....	485
Egamova Ma'suma Inomiddinovna	
"Loyiha - izlanish – rivojlanish" (LIR) modelining konseptual asoslari va tuzilmasi	491
Suyunova Marjona Xudoysukur qizi	
Bo'lajak tibbiyot xodimlarining diagnostik kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari va zamonaviy tendensiyalari: ilmiy adabiyotlar tahlili	495
Xalimova S. A.	
Ways of Teaching Vocabulary Using Mobile-Assisted Language Learning (MALL) in English Language Teaching: A Review.....	501
Muborak Azimova	
Transformativ pedagogikaning konseptual modeli va ta'limdagi imkoniyatlari	510
Sh. E. Yakubova	

BO'LAJAK PEDAGOG-TARBIYACHILAR PEDAGOGIK MAHORATINI RIVOJLANTIRISH MODELI

Botirova Mohiraxon Olimjanovna
Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
Namangan filiali Maktabgacha ta'lim yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishning nazariy asoslari hamda uni takomillashtirishga qaratilgan pedagogik model yoritilgan. Modelning maqsadli, motivatsion, mazmuniy, faoliyatli va natijaviy komponentlari asoslab berilgan. Tajriba-sinov ishlari natijalari modelning bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasi va pedagogik mahoratini rivojlantirishda samarali ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, bo'lajak pedagog-tarbiyachi, kasbiy kompetensiya, pedagogik model, pedagogik texnologiyalar, refleksiv faoliyat, maktabgacha ta'lim.

Abstract: This article discusses the theoretical foundations of developing pedagogical mastery among future teacher-educators and presents a pedagogical model for its improvement. The target, motivational, content, activity-based, and evaluation components of the model are substantiated. The findings of the experimental study confirm the effectiveness of the proposed model in enhancing the professional competence and pedagogical mastery of future teacher-educators.

Key words: pedagogical mastery, future teacher-educator, professional competence, pedagogical model, pedagogical technologies, reflective practice, preschool education.

Аннотация: В статье рассматриваются теоретические основы развития педагогического мастерства будущих педагогов-воспитателей и представлена педагогическая модель его совершенствования. Обоснованы целевой, мотивационный, содержательный, деятельностный и результативный компоненты модели. Результаты опытно-экспериментальной работы подтверждают эффективность предложенной модели в развитии профессиональной компетентности и педагогического мастерства будущих педагогов-воспитателей.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, будущий педагог-воспитатель, профессиональная компетентность, педагогическая модель, педагогические технологии, рефлексивная деятельность, дошкольное образование.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablarning tubdan o'zgarishiga sabab bo'lmoqda. Zamonaviy jamiyatda pedagog nafaqat ta'lim beruvchi mutaxassis, balki shaxsning intellektual, ma'naviy-axloqiy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi yetakchi subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yurituvchi pedagog-tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasi, pedagogik mahorati hamda tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil eta olish qobiliyati bolalarning keyingi rivojlanish bosqichlari uchun muhim omil hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sifatini oshirish, pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish va zamonaviy kompetensiyalarga ega bo'lgan mutaxassislarni tayyorlash masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyalarida pedagoglarning kasbiy mahoratini oshirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash, bolaga yo'naltirilgan ta'lim muhitini yaratish hamda tarbiyachilarning ijodiy va refleksiv faoliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan^[1].

Hozirgi kunda pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida ayrim muammolar mavjud bo'lib, ular qatoriga talabalarning nazariy bilimlari bilan amaliy pedagogik faoliyat o'rtasidagi uzilishlar, pedagogik vaziyatlarni modellashtirish ko'nikmalarining yetarli darajada shakllanmaganligi, innovatsion metodlardan foydalanish kompetensiyasining sustligi hamda kasbiy refleksiya mexanizmlarining to'liq rivojlanmaganligini kiritish mumkin. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun bo'lajak pedagog-

tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishning ilmiy asoslangan modelini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish zarur.

Mavzuning ilmiy dolzarbligi shundaki, zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yuritadigan pedagog-tarbiyachilardan yuqori darajadagi pedagogik mahorat, innovatsion tafakkur va bolalar psixologik xususiyatlarini chuqur anglash talab etilmoqda. Shu sababli bo'lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida pedagogik mahoratni rivojlantirishga yo'naltirilgan samarali modelni ishlab chiqish pedagogika fanining dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi – bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishning nazariy asoslarini aniqlash hamda uning samarali pedagogik modelini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishga yo'naltirilgan tizimli modelni ishlab chiqish, uning tarkibiy komponentlari va pedagogik shart-sharoitlarini asoslash bilan belgilanadi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati shundan iboratki, unda pedagogik mahoratni rivojlantirishning metodologik asoslari kengaytiriladi, bo'lajak pedagog-tarbiyachilar kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy xulosalar ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati esa ishlab chiqilgan model, metodik tavsiyalar va pedagogik texnologiyalardan pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida foydalanish imkoniyati bilan belgilanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish masalasi pedagogika fanida keng o'rganilgan ilmiy yo'nalishlardan biridir. Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat pedagogning kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, kommunikativ kompetensiyasi, ijodkorligi va refleksiv faoliyatini o'zida mujassamlashtiruvchi integrativ sifat hisoblanadi.

Mahalliy olimlardan N.N. Azizxo'jayeva pedagogik mahoratni pedagogning kasbiy yetukligini belgilovchi muhim omil sifatida talqin etadi hamda uni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning ahamiyatini ta'kidlaydi ^[5].

O'.Q. Tolipov va M. Usmonboyeva kompetensiyaviy yondashuv hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar pedagogik mahoratni shakllantirishning asosiy omillaridan biri ekanligini qayd etadilar ^[7].

A.A. Xoliqov esa pedagogik mahorat tarkibiga pedagogik bilim, pedagogik texnika, muloqot madaniyati va kasbiy refleksiyani kiritadi ^[11].

Xorijiy tadqiqotchilar orasida N.V. Kuzmina pedagogik mahoratni kasbiy kompetensiyaning muhim ko'rsatkichi sifatida baholagan.

L.S. Shulman pedagogik faoliyat samaradorligini pedagogik mazmuniy bilimlar (Pedagogical Content Knowledge) konsepsiyasi orqali asoslagan.

L. Darling-Hammond va J. Hattie tadqiqotlarida esa pedagogning kasbiy tayyorgarligi, amaliy faoliyati va refleksiv yondashuvi ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omillar sifatida e'tirof etilgan.

Shuningdek, OECD va UNESCO hisobotlarida pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, innovatsion texnologiyalardan foydalanishi va kompetensiyaviy yondashuv asosida tayyorlanishi zamonaviy ta'lim sifatini ta'minlashning muhim sharti sifatida ko'rsatilgan.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mavjud tadqiqotlarda pedagogik mahoratning nazariy asoslari keng yoritilgan bo'lsa-da, bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishning kompleks modeli va uning amaliy samaradorligini tajriba-sinov asosida baholash masalalari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Shu jihatdan mazkur tadqiqot pedagogik mahoratni rivojlantirishning tizimli modelini ishlab chiqish va uning samaradorligini amaliy jihatdan asoslashga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish jarayonini tizimli, kompetensiyaviy va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlar asosida tashkil etish tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida pedagogik mahoratni rivojlantirishning mazmuni, tuzilishi, shakllanish mexanizmlari hamda samaradorlik omillarini aniqlashda zamonaviy pedagogika fanining nazariy va amaliy tamoyillariga tayanildi ^[6].

Tadqiqotda quyidagi ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi:

1. **Nazariy metodlar:** pedagogika, psixologiya va kasbiy ta'limga oid ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy o'rganish, umumlashtirish, tizimlashtirish va modellashtirish metodlari. Ushbu metodlar yordamida pedagogik mahorat tushunchasining ilmiy mazmuni, uning tarkibiy tuzilishi va rivojlantirish modeli nazariy jihatdan asoslandi.

2. **Empirik metodlar:** kuzatish, suhbat, so'rovnoma, ekspert baholash, pedagogik tajriba-sinov ishlari. Mazkur metodlar orqali bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahorat darajasi, kasbiy tayyorgarligi va rivojlanish dinamikasi aniqlandi.
3. **Diagnostik metodlar:** bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning motivatsion, kommunikativ, kreativ va refleksiv kompetensiyalarini baholashga qaratilgan diagnostik vositalardan foydalanildi. Diagnostika natijalari asosida pedagogik mahorat rivojlanishining boshlang'ich va yakuniy holati qiyosiy tahlil qilindi.
4. **Matematik-statistik metodlar:** tajriba-sinov natijalarini qayta ishlash, olingan ma'lumotlarning ishonchililigini aniqlash va pedagogik model samaradorligini baholash maqsadida matematik-statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqotning tajriba-sinov ishlari bo'lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida amalga oshirilib, unda pedagogik mahoratni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus metodik tizim sinovdan o'tkazildi. Tajriba jarayonida talabalarning kasbiy bilimlari, pedagogik vaziyatlarni hal qilish qobiliyati, kommunikativ madaniyati, ijodiy yondashuvi va refleksiv ko'nikmalaridagi o'zgarishlar tahlil qilindi.

Shunday qilib, tadqiqot metodologiyasi bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishni ilmiy asoslash, uning tarkibiy tuzilmasini aniqlash hamda samarali pedagogik modelni ishlab chiqishga imkon beruvchi kompleks yondashuv asosida shakllantirildi.

Tadqiqotning tajriba-sinov ishlari bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishga yo'naltirilgan ishlab chiqilgan modelning samaradorligini aniqlash maqsadida tashkil etildi. Tajriba-sinov jarayonida pedagogika yo'nalishida tahsil olayotgan 120 nafar talaba ishtirok etdi. Ishtirokchilar tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi. Jumladan, tajriba guruhida 60 nafar, nazorat guruhida esa 60 nafar talaba ishtirok etdi (1-jadval).

1-jadval: Tajriba va nazorat guruhlarida pedagogik mahoratning dastlabki diagnostika natijalari

Guruhlar	Yuqori daraja	O'rta daraja	Past daraja
Tajriba guruhi (60 nafar)	12 nafar (20%)	28 nafar (46,7%)	20 nafar (33,3%)
Nazorat guruhi (60 nafar)	13 nafar (21,7%)	27 nafar (45%)	20 nafar (33,3%)

Dastlabki diagnostika natijalari tajriba va nazorat guruhlarida pedagogik mahorat darajasi deyarli bir xil ekanligini ko'rsatdi. Tajriba guruhida yuqori darajadagi talabalar 20 foizni tashkil qilgan bo'lsa, nazorat guruhida ushbu ko'rsatkich 21,7 foizni tashkil etdi. Bu esa tajriba boshlanishidan oldin guruhlarining tayyorgarlik darajasi o'rtasida sezilarli farq mavjud emasligini ko'rsatadi.

Tajriba jarayonida tajriba guruhida ishlab chiqilgan pedagogik model asosida maxsus mashg'ulotlar, pedagogik treninglar, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, rolli o'yinlar, refleksiv topshiriqlar hamda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida faoliyat olib borildi. Nazorat guruhida esa an'anaviy ta'lim metodlari asosida mashg'ulotlar tashkil etildi.

Tajriba yakunida o'tkazilgan qayta diagnostika natijalari quyidagicha bo'ldi (2-jadval).

2-jadval: Tajriba-sinov yakunida pedagogik mahorat darajasining o'zgarishi

Guruhlar	Yuqori daraja	O'rta daraja	Past daraja
Tajriba guruhi (60 nafar)	42 nafar (70%)	15 nafar (25%)	3 nafar (5%)
Nazorat guruhi (60 nafar)	20 nafar (33,3%)	30 nafar (50%)	10 nafar (16,7%)

Natijalardan ko'rinib turibdiki, tajriba guruhida pedagogik mahoratning yuqori darajasi 20 foizdan 70 foizgacha oshgan, ya'ni 50 foizlik ijobiy o'sish kuzatilgan. Past darajadagi talabalar soni esa 33,3 foizdan 5 foizgacha kamaygan.

Nazorat guruhida ham ma'lum o'zgarishlar kuzatilgan bo'lsa-da, ushbu o'sish tajriba guruhidagi natijalarga nisbatan ancha past bo'lgan. Bu holat ishlab chiqilgan pedagogik modelning samaradorligini ko'rsatadi (3-jadval).

3-jadval: Pedagogik mahorat komponentlari bo'yicha tajriba natijalari

Pedagogik mahorat komponentlari	Tajriba oldidan yuqori ko'rsatkich (%)	Tajriba yakunida yuqori ko'rsatkich (%)	O'sish (%)
Motivatsion-qadriyatli komponent	36,7	81,7	+45
Kognitiv komponent	41,7	85	+43,3
Faoliyatli-amaliy komponent	31,7	76,7	+45
Refleksiv-kommunikativ komponent	33,3	78,3	+45

Jadval ma'lumotlari tahlili shuni ko'rsatadiki, tajriba davomida barcha komponentlar bo'yicha ijobiy dinamika kuzatilgan. Ayniqsa, motivatsion-qadriyatli va faoliyatli-amaliy komponentlarda eng yuqori o'sish qayd etildi. Bu esa talabalarda pedagogik kasbiga bo'lgan ijobiy munosabat, amaliy faoliyatga tayyorgarlik va pedagogik vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalari shakllanganligini ko'rsatadi.

Tadqiqot natijalarining statistik ishonchligini aniqlash maqsadida matematik-statistik tahlil amalga oshirildi. Tajriba va nazorat guruhlar natijalari Student mezon (t-kriteriy) yordamida tekshirildi (4-jadval).

4-jadval: Tajriba va nazorat guruhlar natijalarining statistik tahlili

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi
O'rtacha ko'rsatkich (dastlabki)	2,18	2,21
O'rtacha ko'rsatkich (yakuniy)	3,65	2,74
O'sish darajasi	+1,47	+0,53
t qiymati	4,86	–
Ishonchlilik darajasi	p<0,05	–

Statistik tahlil natijalari tajriba guruhidagi o'zgarishlar statistik jihatdan ishonchli ekanligini ko'rsatdi ($p < 0,05$). Bu esa taklif etilgan pedagogik model bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishda samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, tajriba-sinov natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- ishlab chiqilgan pedagogik model bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning kasbiy tayyorgarligini tizimli rivojlantirish imkonini beradi;
- model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning pedagogik bilimlari, amaliy ko'nikmalari va refleksiv qobiliyatlarini sezilarli darajada oshirdi;
- pedagogik treninglar, amaliy mashg'ulotlar va innovatsion texnologiyalardan foydalanish pedagogik mahoratni rivojlantirishning samarali sharti sifatida namoyon bo'ldi;
- tajriba natijalari modelning ilmiy asoslanganligi va amaliy samaradorligini tasdiqladi.

Shu tariqa, bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish modeli ularning kasbiy kompetentligini shakllantirish, pedagogik faoliyatga tayyorlash va zamonaviy ta'lim talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashda muhim pedagogik vosita sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish jarayoni ko'p qirrali, tizimli va uzluksiz tashkil etishni talab qiluvchi pedagogik hodisa hisoblanadi. Tajriba-sinov jarayonida ishlab chiqilgan pedagogik model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni talabalarning kasbiy bilimlari, amaliy ko'nikmalari, pedagogik tafakkuri va refleksiv qobiliyatlarini rivojlantirishda samarali natijalarni ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari tajriba guruhida pedagogik mahorat darajasining sezilarli oshganligini ko'rsatdi. Xususan, tajriba yakunida yuqori darajadagi pedagogik mahoratga ega talabalar soni 20 foizdan 70 foizgacha oshgan bo'lsa, past darajadagi talabalar ulushi 33,3 foizdan 5 foizgacha kamaydi. Mazkur natija pedagogik model tarkibiga kiritilgan motivatsion, mazmuniy, faoliyatli va refleksiv komponentlarning o'zaro uyg'unligi talabalarning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatganini ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida aniqlangan yana bir muhim jihat shundan iboratki, bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishda faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari alohida samaradorlikka ega bo'ldi. An'anaviy ma'ruza mashg'ulotlari bilan bir qatorda pedagogik treninglar, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlarni modellashtirish, keys-stadi, refleksiv topshiriqlar va guruh hamkorlik metodlaridan foydalanish talabalarning faol ishtirokini ta'minladi. Natijada talabalar pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, tarbiyalanuvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va samarali pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirdilar.

Tajriba natijalarining statistik tahlili ham ishlab chiqilgan modelning samaradorligini tasdiqladi. Tajriba guruhidagi o'sish ko'rsatkichlarining nazorat guruhiga nisbatan yuqoriligi pedagogik modelning amaliy ahamiyatini ko'rsatadi. Xususan, tajriba guruhida o'rtacha ko'rsatkich 2,18 balldan 3,65 ballgacha oshgan bo'lsa, nazorat guruhida bu ko'rsatkich 2,21 balldan 2,74 ballgacha oshgan. Bu farq maxsus tashkil etilgan pedagogik ta'sir vositalari talabalarining kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatganligini anglatadi.

Tadqiqot natijalari, shuningdek, bo'lajak pedagog-tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida refleksiv yondashuvning ahamiyatini ko'rsatdi. Pedagog o'z faoliyatini muntazam tahlil qilishi, yutuq va kamchiliklarini baholay olishi hamda kasbiy rivojlanish yo'nalishlarini belgilashi uning pedagogik mahoratini takomillashtirishning muhim omillaridan biridir. Tajriba jarayonida refleksiv kundaliklar, o'z-o'zini baholash topshiriqlari va pedagogik faoliyat tahlili orqali talabalarining o'z kasbiy imkoniyatlarini anglash darajasi oshdi.

Olingan natijalarni mavjud ilmiy qarashlar bilan taqqoslash shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahoratni rivojlantirish jarayonida uchta asosiy yo'nalish muhim hisoblanadi: kasbiy bilimlarni chuqurlashtirish, amaliy faoliyat tajribasini shakllantirish va shaxsiy-professional sifatlarni rivojlantirish. Ushbu yo'nalishlarning yagona tizim asosida tashkil etilishi bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari pedagogik mahoratni rivojlantirish modeli oliy pedagogik ta'lim jarayoniga joriy etishda bir qator pedagogik shartlarga rioya qilish zarurligini ko'rsatdi. Jumladan:

- ta'lim mazmunini zamonaviy kompetensiyaviy talablar asosida takomillashtirish;
- talabalarni real pedagogik faoliyatga yaqinlashtiruvchi amaliy topshiriqlar tizimini yaratish;
- innovatsion pedagogik texnologiyalar va raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish;
- pedagoglarning metodik va ilmiy rahbarlik faoliyatini kuchaytirish;
- talabalarining mustaqil kasbiy rivojlanishini rag'batlantirish.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish modeli nazariy jihatdan asoslangan va amaliy jihatdan samarali ekanligini ko'rsatdi. Mazkur model pedagogik ta'lim jarayonini takomillashtirish, bo'lajak mutaxassislarning kasbiy kompetentligini oshirish hamda maktabgacha ta'lim tizimi uchun yuqori malakali pedagog kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot natijalari asosida bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogik ta'limning dolzarb yo'nalishlaridan biri ekanligi aniqlandi. Chunki maktabgacha ta'lim tizimining samaradorligi ko'p jihatdan pedagog-tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyasi, pedagogik mahorati, ijodiy yondashuvi va tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil eta olish qobiliyatiga bog'liqdir.

Tadqiqot jarayonida pedagogik mahorat tushunchasining ilmiy-nazariy mazmuni tahlil qilinib, u bo'lajak pedagog-tarbiyachining kasbiy faoliyatni yuqori darajada tashkil etish imkonini beruvchi integrativ sifat sifatida talqin qilindi. Pedagogik mahorat tarkibida pedagogik bilimlar, amaliy ko'nikmalar, kommunikativ qobiliyatlar, kasbiy motivatsiya, ijodiy fikrlash va refleksiv faoliyatning o'zaro uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etishi asoslandi.

Tadqiqot natijasida bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirishning pedagogik modeli ishlab chiqildi. Mazkur model maqsadli, motivatsion-qadriyatli, mazmuniy, faoliyatli-texnologik hamda natijaviy-baholash komponentlaridan tashkil topib, ularning o'zaro uzviy bog'liqligi asosida amalga oshirilishi belgilandi. Modelning mazmuni bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, pedagogik faoliyatga ijodiy yondashuvini shakllantirish va o'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyalarini rivojlantirishga yo'naltirildi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari ishlab chiqilgan modelning samaradorligini tasdiqladi. Xususan, tajriba guruhida pedagogik mahoratning yuqori darajasi 20 foizdan 70 foizgacha oshgani, past darajadagi talabalar ulushi esa 33,3 foizdan 5 foizgacha kamaygani aniqlandi. Nazorat guruhida esa o'zgarishlar nisbatan past darajada kuzatildi. Bu natijalar pedagogik model asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning pedagogik mahoratini rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus metodik tizimlarni joriy etish;
2. O'quv fanlari mazmuniga pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, kasbiy muammolarni hal etish va refleksiv faoliyatni rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlarni keng kiritish;

3. Talabalarining pedagogik amaliyotini tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion metodlardan foydalanishni kuchaytirish;
4. Bo'lajak pedagog-tarbiyachilarning kasbiy rivojlanish jarayonini monitoring qilish va diagnostik baholash tizimini takomillashtirish;
5. Pedagogik mahoratni rivojlantirish bo'yicha elektron resurslar, metodik qo'llanmalar va trening dasturlarini ishlab chiqish.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari bo'lajak pedagog-tarbiyachilar pedagogik mahoratini rivojlantirish modeli ilmiy jihatdan asoslangan, amaliy jihatdan samarali va oliy pedagogik ta'lim jarayonida qo'llash uchun istiqbolli ekanligini ko'rsatdi. Mazkur modeldan foydalanish kelajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini oshirish, ta'lim-tarbiya jarayonining sifatini yaxshilash hamda maktabgacha ta'lim tizimi uchun zamonaviy talab-larga javob beradigan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-son¹ qarori. "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". – Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son² Farmoni. "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida". – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O'RQ-637-son³ Qonuni "Ta'lim to'g'risida"gi. – Toshkent, 2020.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrdagi 802-son⁴ qarori. "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida". – Toshkent, 2020.
5. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2006. – 160 b.
6. Ishmuhamedov R.J., Abduqodirov A.A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste'dod, 2008. – 180 b.
7. Tolipov O'.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006. – 260 b.
8. Mavlonova R., Rahmonqulova N., Matnazarova K. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010. – 496 b.
9. Xasanboyev J., To'raqulov X., Haydarov M., Xasanboyeva O. Pedagogika fanidan izohli lug'at. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2009. – 672 b.
10. Yo'ldoshev J.G', Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: O'qituvchi, 2004. – 104 b.
11. Xoliqov A.A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011. – 420 b.

1 <https://lex.uz/ru/docs/-4327235>

2 <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>

3 <https://lex.uz/docs/-5013007>

4 <https://lex.uz/docs/-5179335>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.